

development of architectural and spatial composition of monasteries, typological peculiarities of the volume and spatial structure of their structures. After all, the preservation of monastic ensembles as objects of historical and cultural heritage and the historical urban environment in which they are located, visual and compositional-spatial interconnections, zones of panoramic perception of objects of the heritage and historical-natural landscape in general are today one of the priority tasks.

Віталій Шуляр, архітектор, ст. викладач
Кафедра «Архітектура та реставрація»
Національний університет «Львівська політехніка»

**АНДРІЙ ШУЛЯР.
АРХІТЕКТОР, ВПЛИВ ЯКОГО НА РОЗВИТОК АРХІТЕКТУРИ
ТА МІСТОБУДУВАННЯ ЛЬВІВЩИНИ ДРУГОЇ ПОЛ. ХХ ст.
БУВ ВИЗНАЧАЛЬНИМ**

Чинники, які вплинули на формування особистості Андрія Шуляра як професіонала-архітектора, висококультурної, громадсько активної особистості:

- Родина, близьке оточення;
- суспільно-політичне та культурне життя міжвоєнної Галичини;
- навчання у Краківському інституту декоративно-прикладного мистецтва у 1936-1939 рр.;
- особисте знайомство з видатними постатями української культури і науки: Богданом Лепким, Володимиром Кубійовичем, Миколою Колесою, Іваном Пастернаком;
- активна участь у суспільно-культурній діяльності українського студентської громади передвоєнного Кракова
- участь у творенні української школи на українських етнічних територіях Підляшшя у 1939-1942 рр.
- навчання у Львівській політехніці у 1944-1947 рр.
- робота архітектора-проектанта в проектних організаціях Львова в 1947-1953 рр.

Андрій Шуляр народився 15 грудня 1918 р.у с. Майдан біля Станіслава (нині-Івано-Франківськ) в родині Михайла Шуляра, керівника залізничної будівельно-експлуатаційної бригади. Михайло був двічі одружений. Андрій був наймолодшою, 21-ю дитиною в родині Михайла та його другої дружини Катерини.

Мешканці с. Майдан були національно свідомі та активні. У селі діяла “Просвіта”. Андрій брав участь у діяльності аматорського театру “Просвіти”, грав за футбольну команду села, створену під егідою Українського спортивного союзу. За ним почала стежити польська поліція. Щоб уникнути переслідувань, за порадою батька, поїхав вчитись до Кракова.

У 1936-1939 рр. був студентом Державного інститут декоративно-прикладного мистецтва (Państwowy Instytut Sztuk Plastycznych), факультет архітектури інтер'єру. В інституті викладались, зокрема, наступні предмети: композиція орнаменту, композиція і конструкція форм, моделювання, шрифти, кольористика, столярство, малярство, технічне креслення, побудова перспектив, будівництво, економіка, малюнок, композиція декору, анатомічний малюнок, історія мистецтва, історія стилів, хімія.

Андрій брав активну участь у житті української студентської громади Кракова, де було біля 400 студентів-українців. Він був учасником хору та оркестру струнних інструментів під керівництвом студента консерваторії Юрія Мохнацького.

У часі навчання у Кракові Андрій Шуляр познайомився з видатними діячами української науки та культури: письменником Богданом Лепким, професором кафедри україністики Ягелонського університету, на лекції якого приходили студенти-українці і інших навчальних закладів Кракова, географом Володимиром Кубійовичом, Брав активну участь у діяльності гуртка українських студентів мистецьких закладів Кракова “Зарево”, організованого під патронатом Богдана Лепкого.

У вересні 1939 р. почалась II світова війна. Польща була окупована Німеччиною та СРСР. Вищі навчальні заклади Кракова німецька влада закрила.

В цей час українські громадські діячі скерували групи молоді для організації українського шкільництва на Підляшші (нині – територія Польщі). Учасником однієї з таких груп був Андрій Шуляр. Він став організатором та вчителем української початкової школи в селі Полоски.

Андрій багаторазово спілкувався з питань розвитку українського шкільництва на Підляшші з Іваном Пастернаком, сенатором Сейму Польщі, відомим українським громадським діячем.

Пізніше у 1940-1941 рр. Андрій працював вчителем українських шкіл в селах Малашевичі та Стиринець, а восени 1941 р. був призначений директором 6-тирічної школи в с. Заболоття.

Восени 1942 р. Андрій Шуляр продовжив професійне навчання у Львівській політехніці. Викладачами були відомі професори та доценти, зокрема А. Мсьцівуєвські (історія архітектури), Т. Врубель (урбаністика), Д. Чайка (живопис). Архітектурне проектування вели І. Багенський, С. Дердацький, В. Мінкевич.

Тоді відбувалась організація українського студентства, активізувалась культурна та спортивна діяльність. Андрій співав у студентському хорі “Бандурист”, яким керував композитор Микола Колесса, грав за футбольну команду Українського студентського клубу.

У 1947 р. закінчив навчання, отримав кваліфікацію інженер-архітектор, диплом з відзнакою. Рецензентом дипломного проекту був Євген Нагірний, відомий український архітектор.

У професійне життя Андрій Шуляр ввійшов у віці 29 років, як інженер-архітектор добре знав інженерно-будівельний бік професії; він був сформованою зрілою людиною, всесторонньо розвинутою, з різноманітними талантами: музики, поезії, малярства, скульптури, драматургії, спорту тощо.

У 1947-1953 рр. Андрій Шуляр працював у проектних організаціях Львова. За його проектами збудовані громадські, житлові та промислові будівлі у Львові та області.

У 1953 р. його призначили на посаду начальника відділу архітектури Львівського облвиконкому – головного архітектора області. Він працював на цій посаді до 1980 р., і його діяльність стала зразком вдалого поєднання високого творчого потенціалу з визначними організаційними здібностями.

Впродовж цих років він добився:

- введення посад головних архітекторів в управлінські структури районів та міст області;
- виділення державних коштів, організацію проектування генеральних планів та забезпечення ними всіх міст та селищ міського типу Львівщини;

- відкриття архітектурної спеціальності у Львівському сільсько-господарському інституті;
- розгляду важливих проектів спільно Технічною радою управління архітектури та правлінням Львівського відділення Спілки архітекторів України;
- відновлення зруйнованих у часі війни визначних архітектурних пам'яток Львова, збереження та реставрацію замків, синагог, кам'яних та дерев'яних церков Львівщини;
- збереження унікального містобудівного ансамблю історичного центру Львова;
- створення Державного історико-архітектурного заповідника у Львові у 1975 р.

Впродовж цих років він вів і активну творчу діяльність, був спів-автором генпланів Львова та міст області, автором проектів громадських будівель, творів монументального мистецтва, численних публікацій на тему архітектури та містобудування.

До вирішення питань забудови Львова та області Андрій Шуляр активно залучав архітектурну громадськість. Йому вдалось у ті роки сформува-ти архітектурний актив з колег, які справили вирішальний вплив на розвиток проектної справи, будівництва, архітектурної освіти, це, зокрема, І. Базарник, Я. Новаківський, Р. Липка, М. Вендзилович, С. Райзман, М. Мікула, Б. Мікула, З. Підлісний, О. Матвіїв, Й. Буковинський, Р. Мих, І. Середюк, А. Рудницький, О. Радомський, Я. Назаркевич та інші.

Впродовж 40 років він обирався членом правління львівського відділення Спілки архітекторів України, з 1961 по 1980 р. обирався членом правління Союзу архітекторів СРСР та Спілки архітекторів України. Завдяки йому у відреставрованій Пороховій башті розмістився Львівський будинок архітектора.

У 1970 р. йому було присвоєне звання Заслуженого архітектора України, а у 1986 р. він став лауреатом Державної премії України ім. Т. Шевченка.

Наполеглива професійна та організаційна активність Андрія Шуляра створила йому високий авторитет та повагу. Його вплив на містобудівну політику, практику забудови Львова, міст та інших населених пунктів Львівщини у 1950-1970-ті роки був визначальним.

Vitaliy Shulyar, architect
Department of Architecture and Restoration
Lviv Polytechnic National University

**ANDRIY SHULYAR.
THE ARCHITECT WHOSE WORK HAD A SIGNIFICANT
AND DETERMINED IMPACT ON THE DEVELOPMENT
OF ARCHITECTURE AND TOWN PLANNING
OF LVIV REGION IN THE SECOND HALF OF XX CENTURY**

Factors that influenced the formation of the personality of Andriy Shulyar as a professional architect, a highly cultured person, a public active figure:

- family, friends, colleagues;
- social and political and cultural life of the inter-war Galicia;
- studying at Krakow Institute of Decorative Arts in 1936–1939;
- personal acquaintance with prominent figures of Ukrainian culture and science: Bohdan Lepkyi, Volodymyr Kubiyovych, Mykola Kolessa, Ivan Pasternak;
- Active participation in the sociocultural activities of the Ukrainian student community of pre-war Krakow;
- Participation in the creation of Ukrainian school in the Ukrainian ethnic territories of Podlasie in 1939–1942;
- studying at the Lviv Polytechnic in 1944–1947;
- work as an architect at the design institutions of Lviv in 1947–1953.

Andriy Shulyar was born on December 15, 1918 in the village of Maidan situated near Stanislav (now Ivano-Frankivsk) in the family of Mykhailo Shulyar, the head of the railway construction and operating brigade. Mykhailo was married twice. Andriy was the youngest and the 21-st child in the family of Mykhailo and his second wife, Kateryna.

The residents of Maidan village were nationally conscious and active that was suggested by the existence and activity of a public organization such as "Prosvita" in this village. Andriy was an active participant of the amateur theater "Prosvita", and the player of the village football team, created under the auspices of the Ukrainian Sports Union. Polish police began to follow

him. To avoid the persecution and following the advice of his father he went to study in Krakow.

In 1936 – 1939 he was a student of the State Institute of Decorative Arts (Państwowy Instytut Sztuk Plastycznych), the Faculty of Interior Architecture. The following subjects were taught at the institute: composition of ornament, composition and design of forms, modeling, fonts, color study, carpentry, painting, technical drawing, science of projections and shadows, perspective, construction, economics, drawing, composition of decoration, anatomical drawing, art history, history of styles, chemistry etc.

Andriy took an active part in the life of the Ukrainian student community in Krakow, comprised about 400 Ukrainian students. He was a member of the choir and orchestra of string instruments conducted by Yuriy Mokhnatskyi – the student of the Conservatory.

During his studies in Krakow, Andriy Shulyar met the prominent figures of Ukrainian science and culture: writer Bohdan Lepkyi, professor at the Department of Ukrainian Studies at Jagiellonian University, whose lectures were attended by Ukrainian students from other educational institutions of Krakow; geographer Volodymyr Kubiyovych. Andriy was an active participant of "Zarevo" – the art group of the Ukrainian students of artistic institutions of Krakow organized under the patronage of Bogdan Lepkyi.

He took students practice at a furniture factory in Goscicyno in the summer of 1939.

In September 1939 the Second World War began. Poland was occupied by Germany and the USSR. Higher educational institutions in Krakow were closed by German power.

At that time Ukrainian public figures led youth groups for the organization of Ukrainian schooling in Podlasie (now Poland). Andriy Shulyar was the member of one of such groups. He became the organizer and teacher of the Ukrainian elementary school in the village of Poloski.

Andriy repeatedly consorted on issues relating to the development of the Ukrainian school in Podlasie with Ivan Pasternak, the senator of Polish Sejm and a well-known Ukrainian public figure.

Later in 1940 – 1941 Andriy worked as a teacher of Ukrainian schools in the villages of Malashevychi and Starynets, and in the autumn of 1941 he was appointed the director of a 6-year school in the village of Zabolotta.

In the autumn of 1942, Andriy Shulyar continued his professional training at the Lviv Polytechnic. Among the lecturers there were well-known

professors and associate professors, in particular A. Msciwujewski (History of architecture), T. Wrubel (Urbanism), D. Czajka (Painting). The discipline of Architectural design was taught by J. Bagieński, S. Derdacki and W. Minkiewicz.

Just at that time there took place the process of Ukrainian students organizing as well as intensifying their cultural and sporting activities. Andriy sang in the student choir "Bandurist", led by composer Mykola Kolessa, and was the member of a football team under the guidance of the Ukrainian Student Club.

In 1947 he graduated from his studies and obtained a qualification of an engineer-architect, a diploma with honors. The reviewer of his diploma project was Yevhen Nahirnyi, a prominent Ukrainian architect.

Andriy Shulyar began his professional life at the age of 29 years as an engineer-architect being competent in the engineering and construction aspects of this profession. Moreover, he had already been formed, matured and comprehensively developed person with the diverse talents concerning music, poetry, painting, sculpture, drama, sport etc.

In 1953 he was appointed to the post of Chief of the Architectural Department of the Lviv Regional Executive Committee, the Chief Architect of the Region. He worked in this post until 1980, and his work became a model of a successful combination of high creative potential and outstanding organizational skills.

During these years he achieved the following results:

- introduction of positions of chief architects in the administrative structures of the city districts and cities of the region;
- opening of an architectural specialty at the Lviv Agricultural Institute;
- allocation of state funds, organization of designing master plans and the provision of all cities and towns of Lviv region by them;
- consideration of the important projects jointly by the Technical Board of Architectural Department of Regional Authority and Board of the Lviv Branch of the Union of Architects of Ukraine;
- restoration of the city architectural monuments ruined during the war, preservation and restoration of the castles, synagogues, stone and wooden churches of Lviv Region;
- preservation of a unique city-planning ensemble of the historical center of Lviv;

- creation of the State Historical and Architectural Reserve in Lviv in 1975.

During these years he was active in architectural design, he co-authored master plans of Lviv and the cities of the region, was the author of projects of public buildings, works of monumental art, numerous publications on the theme of architecture and urban planning.

Andriy Shulyar actively involved the architectural community in solving the issues of Lviv and Region development. He managed to form an architectural asset consisting of his colleagues of those times, namely I. Bazarnyk, Ya. Novakivskyi, R. Lypka, M. Vendzylovykh, S. Raisman, M. Mikula, B. Mikula, Z. Pidlisnyi, O. Matviyiv, J. Bukovynskyi, R. Mykh, I. Serediuk, A. Rudnytskyi, O. Radomskyi, Ya. Nazarkevych and others, that had a determined influence on the development of the design, construction, and architectural education.

For 40 years he had been elected a member of the board of the Lviv branch of the Union of Architects of Ukraine, from 1961 to 1980 he was elected a member of the boards of the Union of Architects of the USSR and the Union of Architects of Ukraine. Thanks to his activity the restored Powder Tower became a location of the Lviv House of Architects.

In 1970 he was awarded the title of Honored Architect of Ukraine, and in 1986 he became the laureate of Taras Shevchenko State Architectural Prize of Ukraine.

A forceful professional and organizational activity of Andriy Shulyar has created his high authority and respect among people and the state leaders. His influence on a town-planning policy, practice of construction in Lviv and other cities of Lviv region in the 1950s – 1970s was extremely decisive.